

*Мурзаков М.Є.,
здобувач групи ПР-24м,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
м. Київ, Україна,
e-mail: MurzakovMY@krok.edu.ua*

ПРАВА ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА: СПОСОБИ ЗАХИСТУ ТА ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ЇХ БАЗУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО ЧАСУ

Права людини і громадянина є, були і будуть актуальними як ніколи в контексті сучасного суспільства. В контексті військового часу, права людини стало більш тяжче забезпечувати через постійну російську балістику та дрони. Отже, найбільш важливим в такий період часу, є доступ громадян до бомбосховища. Соціальне опитування людей у 2024 році, показує, що меншість людей, ходить до бомбосховище, тим самим, підвищує ризик смертності. Слід додати, що низький відсоток, як наприклад у Києві 19%, обумовлюється не тільки не вірою безпечність сховища, а у можливості взагалі, потрапити до нього. Цей приклад є дуже актуальним, але не слід забувати про права людини і громадянина загалом. Загальним базисом для прав і свобод людини і громадянина є Загальна декларація прав людини закріплена у 1948 році. Ідеальним нормативним додатком є Європейська конвенція прав людини закріплена у 1950 році, що являє собою деталізовану версію, декларації [2].

Однією з основних гарантій є Конституція України. Вона являє собою певний демократичний базис, в якому закріплені різноманітний спектр прав і свобод, а також гарантії. Основні права людини і громадянина закріплені у II розділі Конституції України, такі як: право на життя, право на громадянство, право на гідність, право на недоторканість, право на майно, право на свободу віросповідання тощо. Інші права закріплені у Конституції, наприклад, право на народне волевиявлення. Також головною юридичною гарантією є Конституційний суд України та Європейський суд з прав людини [1].

Основними принципами на яких базуються права людини і громадянина є: народовладдя, поділу влади, суверенітету, верховенства права, доцільності, законності, визнання людини, як найвищої цінності держави. Основний спосіб захисту прав і свобод людини і громадянина є звернення. Право на звернення до органів державної влади, закріплюється у частині I Закону України «про звернення громадян». Саме за допомогою інституту звернення громадян,

і подання скарг, заяв, пропозицій і здійснюється захист прав і свобод. Такі звернення охоплюють повний спектр юридичного життя [2]. У вирішенні неконституційності законів, звернення може бути віддано на розгляд уповноваженого Верховної Ради України з прав людини [5]. Також розгляд може відбуватись за заявою до Конституційного Суду України. Але слід зазначити, що рішення Конституційного Суду України, не виправдовують людину в певній справі, а скоріше перероблює законодавство, що в свою чергу, запускає новий розгляд справи особи яка звернулась [1]. Звернення працює не тільки на рівні закону, а і на рівні певної ситуації, наприклад при протиправному діянні службовця, по відношенню до особи, яка звертається. Ще одним інструментом у захисті свого права є Європейський суд з прав людини обов'язковість виконання рішень якого була закріплена Верховною Радою України. У такій концепції, позивачем виступає певна особа, а відповідачем сама держава [4].

Список використаних джерел:

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 07.11.2025).
2. Європейська конвенція з прав людини від 04.11.1950. Ратифікована Україною 17.07.1997 №995_004. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 07.11.2025).
3. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996 №393/96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-вр#Text> (дата звернення: 07.11.2025).
4. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 №3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text> (дата звернення: 07.11.2025).
5. Про уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997 №776/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-вр#Text> (дата звернення: 07.11.2025).